

siegesprek en de voorlichting bij screening en medisch wetenschappelijk onderzoek komen aan de orde, naast specifieke aandachtspunten voor het bespreken van gynaecologische problemen met allochtone vrouwen en vrouwen met een (seksuele) geweldervaring. Dit eerste deel van *Voorlichting over Voorlichting* bevat voldoende stof voor vele middagen (na)scholing. Voor opleiding en nascholing van huisartsen is de meeste informatie over voorlichtingskunde niet nieuw, maar in dit boek wel heel overzichtelijk en compleet bijeengebracht.

Deel twee, waarin de inhoud van de voorlichting rond de gynaecologische onderwerpen staat, maakt dit boek als naslagwerk voor de huisarts meer dan de moeite waard. Het gaat over anticonceptie, SOA, kindervens, zwangerschap en bevalling, gynaecologische problemen en operaties. De inhoudsopgave en de lay-out maken het mogelijk om snel iets op te zoeken. Aan het eind van elk onderwerp staat een verwijzing naar aanvullend voorlichtingsmateriaal voor de patiënt. Tegelijk maakt dit soort informatie het boek ook kwetsbaar. De uitgever moest bij het verschijnen van het boek al een rectificatie geven, omdat een artikel uit het BMJ van augustus 2000 door de hoofdredacteur is herroepen.

Samenvattend: een prachtig en compleet handboek over de voorlichting rond gynaecologische onderwerpen. Elke huisarts zou het binnen handbereik moeten hebben. Mogelijk kan deel twee van het boek ook worden opgenomen in het elektronisch informatie systeem van de huisarts en aldus actueel blijven.

Ria Wijdeven

Leerboek Evidence based medicine

Offringa M, Assendelft WJJ, Scholten RJPM (red).
Inleiding in evidence-based medicine: klinisch handelen gebaseerd op bewijsmateriaal. Houten: Bohn Stafleu Van Loghum, 2000; NLG 77,50; ISBN 90 313 3066 3.

De 'Inleiding in evidence-based medicine' is het eerste Nederlandstalige werk in zijn soort en uitgebracht door de deskundigen bij uitstek, namelijk van het Dutch Cochrane Centre. Het boek is vooral gebaseerd op de cursussen evidence-based medicine van dit Centre. Aan de orde komen zaken als: hoe een vraag uit een patiënten-contact vertaald kan worden naar een 'zoekvraag', welke zoekmachines op het internet gebruikt kunnen worden, hoe dat werkt en vervolgens hoe de gevonden resultaten beoordeeld en geïnterpreteerd dienen te worden.

De lezer krijgt een overzicht van klinische epidemiologische begrippen toegespitst op het vinden van wetenschappelijk gefundeerde meningen over diagnostiek, therapie, prognose van aandoeningen.

Wanneer men zich eenmaal het gedachtegoed in dit boek eigen heeft gemaakt, is het voor elke praktiserende huisarts mogelijk om zelf een klinische vraagstelling te analyseren en 'op te zoeken' in de wetenschappelijke literatuur. Met deze m.i. reële pretentie levert dit boek een belangrijke bijdrage aan het concreet maken van het begrip 'evidence-based medicine' zonder op een diagnostisch of therapeutisch nihilisme uit te komen. Het is daarmee een verdere wetenschappelijke onderbouwing van het huisartsgeneeskundig handelen voor de individuele huisarts. De aanbeveling in het boek om zelf een referaatclub te starten met collega's uit de HAGRO waarin periodiek een artikel – met hulp van de theorie uit dit boek – besproken wordt, lijkt eveneens voor elke collega haalbaar.

Voor de huisartsopleiding is dit boek onmisbaar om de klinische epidemiologie te actualiseren en te leren toepassen naar de praktijk.

Voor elke praktiserende huisarts heeft dit boek alles in zich om 'evidence-based' te gaan werken. Een cursus is echter wel zinvol om begeleid te leren zoeken naar 'evidence' op het internet en dit leren te vertalen naar de praktijk. Evidence based medicine wordt met dit boek leuk!

dr. Richard Starmans

Farmacotherapie op recept

Ufkes JGR, Koopmans RP, Guchelaar HJ, Venema FJ (red). Farmacotherapie op recept: een leidraad bij het voorschrijven van geneesmiddelen. Tweede geheel herziene druk. Alphen aan de Rijn: Van Zuiden, 2000. Tekstboek en zakkompas (304 bladzijden en 130 bladzijden); NLG 95,-; ISBN 90 75141 07 6

De tweede editie van dit boek heeft zich ontwikkeld tot een goed studieboek voor gevorderde medisch studenten en beginnende arts-assistenten, niet in de laatste plaats voor huisartsen in opleiding. Het geeft een voortreffelijk en beknopt overzicht van de wetgeving inzake geneesmiddelen. Het uitschrijven van een recept wordt systematisch aangeleerd. De didactische vaardigheid van de auteurs komt zeker tot uiting in het hoofdstuk biofarmaceutische, farmacokinetische en farmacodynamische aspecten. In slechts 34 pagina's wordt daar naar mijn oordeel meer en beter uitgelegd dan in menig boek van honderden bladzijden.

De in het hoofdstuk over farmacotherapie bij kinderen, bejaarden en zwangeren gegeven voorbeelden zijn duidelijk en leerzaam. De beide volgende hoofdstukken over ongewenste effecten en interacties van geneesmiddelen zijn beknopt en toch duidelijk. Het slothoofdstuk over openbare en ziekenhuisfarmacie is een goede afronding van dit voortreffelijke studieboek.

Zijn er dan geen manco's in dit tekstboek? Toch wel. In ieder geval is er één belangrijk gemis: vrijwel nergens wordt gesproken over digitale (ziekenhuis)formulairia, EVS en in een HIS geïntegreerd formularium. En dat is nu iets waar de praktiserende arts van heden en zeker de practicus van morgen in sterke mate mee te maken heeft of krijgt. Ook wordt te weinig gesproken over de noodzaak, dat farmacotherapie waar mogelijk evidence based moet zijn. En een enkele alinea over het ongewenst zijn van buitenissige therapie en "echte" kwakzalverij had er ook best bij gekund. Ook komen naar mijn oordeel de NHG-standaarden en de CBO richtlijnen te weinig in beeld.

Zo positief als ik oordeel over het tekstboek, zo negatief oordeel ik over het formularium-deel van het zakkompas. Hier wreekt zich dat de schrijvers geen praktiserende artsen zijn. De gezondheidsproblemen die extramuraal worden gezien verschillen hemelsbreed van de intramuraal gezondheidsproblemen. Daarvoor valt niet één boekje te schrijven, dat bovendien nog moet passen zoals de schrijvers stellen in de zak van de witte jas (zijn er nog huisartsen die een witte jas dragen?). Het zakboekje wemelt zo niet van fouten dan toch van betwistbare adviezen.

Conclusie: het tekstboek is een te koesteren parel, het zakkompas kunt u beter overslaan.

dr G.B.Kamps

Gezond door voeding?

Descheemaeker K, Provoost C (red). Impact van voeding op gezondheid: recente ontwikkelingen – 2. Leuven/Apeldoorn: Garant, 2000. 176 bladzijden; NLG 48,-; ISBN 90 441 1006 3.

Dit boek is het verslag van het tweede voedings- en gezondheidscongres in België. Verschillende auteurs bespreken in achtien hoofdstukken en een aanhangsel met tien posters zeer uiteenlopende voedingsonderwerpen. In het eerste hoofdstuk wordt de voedselveiligheid in België besproken, gezien de jongste verwickelingen een belangrijk onderwerp. De zorgelijke relatie tussen het gebruik van antibiotica in de veehouderij, salmonella en het gevaar van resistentie bij de mens ko-